

**WYDZIAŁ
KONSERWACJI I RESTAURACJI
DZIEŁ SZTUKI**

PROGRAM KSZTAŁCENIA

Warszawa 2012

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STUDIÓW

NAZWA KIERUNKU STUDIÓW:

konserwacja i restauracja dzieł sztuki

POZIOM KSZTAŁCENIA:

jednolite magisterskie

PROFIL KSZTAŁCENIA

ogólno akademicki

FORMA STUDIÓW:

stacjonarne dzienne

TYTUŁ ZAWODOWY UZYSKIWANY PRZEZ ABSOLWENTA

magister sztuki w zakresie:

- konserwacja i restauracja malarstwa i rzeźby polichromowanej,
- konserwacja i restauracja książki, grafiki i skóry zabytkowej,
- konserwacja i restauracja rzeźby kamiennej i elementów architektury,
- konserwacja i restauracja tkanin zabytkowych

PRZYPORZĄDKOWANIE DO OBSZARU LUB OBSZARÓW KSZTAŁCENIA:

sztuka

WSKAZANIE DZIEDZIN NAUKI LUB SZTUKI ORAZ DYSCYPLIN NAUKOWYCH LUB ARTYSTYCZNYCH, DO KTÓRYCH ODNOSZĄ SIĘ EFEKTY KSZTAŁCENIA:

sztuki plastyczne, konserwacja i restauracja dzieł sztuki

HISTORIA I DZIEŃ DZISIEJSZY

Historia Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, będąc fragmentem dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, łączy się przede wszystkim z rozwojem myśli i idei konserwacji zabytków w Polsce; jest to także historia związana z ludźmi, którzy o ten Wydział walczyli i go formowali.

Wkrótce po reaktywowaniu Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie po II wojnie światowej, wobec ogromu wojennych zniszczeń, uznano konieczność rozszerzenia programu kształcenia Akademii o naukę konserwacji zabytków. Załącznikiem Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki stało się Studium Konserwacji Zabytków Malarstwa powołane przez Senat warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych w 1947 r. Studenci uczyli się pod kierunkiem doświadczonych konserwatorów z zespołu prof. Bohdana Marconiego i prof. Bonawentury Lenarta. Od początku studia miały charakter wszechstronny – artystyczne umiejętności konserwatorskie wspierały specjalistyczne badania naukowe oraz wiedza historyczna i humanistyczna. Studium zostało przekształcone w samodzielny Wydział Konserwacji w 1950 r.; jego dziekanem został prof. Bohdan Marconi. Po czasowej utracie samodzielności, w 1972 r., decyzją Ministerstwa Kultury i Sztuki powołano Wydział Konserwacji Dzieł Sztuki. Funkcję dziekana nowego wydziału objął prof. Juliusz Bursze. Obecnie Wydział kształci w czterech specjalizacjach konserwatorskich. Studenci zyskują przygotowanie teoretyczne i praktyczne. Kształcenie odbywa się w ośmiu Katedrach, z których pięć kształci w ramach konkretnych specjalizacji. Realizowany jest program nauczania z zakresu konserwacji obiektów zabytkowych o różnorodnym charakterze, przygotowujący do pracy przy wielorakich eksponatach i zespołach obiektów zabytkowych. W trakcie nauki studenci odbywają praktyki zawodowe we wskazanych placówkach muzealnych i w terenie, służące zarówno pogłębieniu wiedzy, jak i promocji Wydziału w kraju i za granicą. Studenci Wydziału uczestniczą też w plenerach artystycznych. Podczas nauki studenci mają dostęp do laboratoriów specjalistycznych, umożliwiających badania fizyczne, m. in. rentgenowskie, ponadto – mikroskopowe, chemiczne i analizy technologiczne. Na Wydziale działa biblioteka, dysponująca ogólnymi i specjalistycznymi wydawnictwami oraz archiwum prac magisterskich. Wydział uczestniczy w międzynarodowej wymianie studentów w ramach LLP Erasmus Programme oraz umów dwustronnych. Wydział jest aktywnym członkiem europejskiego stowarzyszenia ENCoRE (European Network for Conservation-Restoration Education), którego celem jest m.in. dbałość o poziom kształcenia i tworzenie standardów kształcenia konserwatorów w skali Europy jak również promowanie edukacji oraz rozwoju nauki i sztuki konserwacji.

Dokonania Wydziału, osiągnięcia pedagogiczne kadry nauczającej i studentów w zakresie projektów badawczych i konserwatorskich, prezentowane są

dorocznie na wystawie wydziałowej zamykającej rok akademicki, otwartej dla publiczności. Najlepsze prace magisterskie pokazywane są co roku na wystawie całej Akademii „Coming out”. Rokrocznie też Wydział uczestniczy w Europejskich Dniach Dziedzictwa, przygotowując wystawy lub seminaria; organizowane są też Dni Otwarte.

Poza kształceniem przyszłych konserwatorów, Wydział realizuje swoje zadania poprzez podejmowanie prac twórczych – konserwatorskich i naukowo-badawczych. Pracownicy zdobywają kolejne stopnie naukowe, odzwierciedlające profil ich zainteresowań, kojarzony z praktyką konserwatorską. Prowadzone są prace naukowo-badawcze związane z rozpoznawaniem techniki i technologii różnorodnych rodzajów dzieł sztuki oraz ich datowaniem. Szczegółowe projekty konserwatorskie służą rozwiązywaniu konkretnych zagadnień konserwatorskich. Teoria metodyki konserwacji została wzbogacona przez prace z dziedziny deontologii konserwatorskiej. Równocześnie opracowywane są problemy współczesnych technik konserwatorskich, nowych metod i środków stosowanych w praktyce konserwacji. Realizowany jest też program kształcenia w zakresie wiedzy dotyczącej konserwacji zapobiegawczej i metod prewencji konserwatorskiej, zgodnie z najnowszymi trendami.

Wydział w sposób stały współpracuje z warszawskimi wyższymi uczelniami i instytutami naukowymi, takimi jak Uniwersytet Warszawski i Politechnika Warszawska (Wydział Chemii), SGGW (Katedra Ochrony Drewna), Instytut Chemii i Techniki Jądrowej oraz z placówkami kulturalnymi, muzealnymi i archiwami. Są to m. in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Pałac w Wilanowie, Muzeum Łazienki Królewskie, Biblioteka i Muzeum Wojska Polskiego, Muzeum Historyczne Miasta Warszawy, Muzeum Archidiecezji w Warszawie, Żydowski Instytut Historyczny, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteka m. st. Warszawy, Biblioteka Seminarjna, Biblioteka Sióstr Wizytek i Nazaretanek. Wydział regularnie uczestniczy w badaniach i pracach konserwatorskich na warszawskich cmentarzach: Cmentarzu Powązkowskim, Ewangelickim, Prawosławnym i Żydowskim. Realizowane są też projekty badawcze i konserwatorskie we współpracy z wieloma placówkami muzealnymi w Polsce, jak choćby Muzea Narodowe w Poznaniu, Wrocławiu, Kielcach, Muzeum w Łańcucie i Kozłowie, Muzea Okręgowe w Nowym Sączu i Zamościu, Biblioteka Jagiellońska, Miejska Biblioteka Cieszyńska.

Wydział działa również na płaszczyźnie międzynarodowej – współpracuje z zagranicznymi instytucjami konserwatorskimi w ramach grantów naukowych prowadzonych przez pracowników.

Systematyczny rozwój Wydziału skutkowało powołaniem w 1999 r., działającego w strukturach Akademii, Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Krakowie i ASP w Warszawie (jednostka uczelniana z biurem w ASP w Warszawie i delegaturą w ASP w Krakowie). Ideą powołania Instytutu było utworzenie instytucji, łączącej w zakresie działania badania naukowe i realizację prac konserwatorskich na najwyższym poziomie wykonawczym. Rada Naukowa Instytutu

zrzesza najwybitniejszych konserwatorów, przedstawiciele trzech polskich ośrodków kształcących konserwatorów na poziomie studiów wyższych. Instytut współpracuje z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, z Wojskową Akademią Techniczną w Warszawie oraz z Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie. Dotychczasowa realizacja zadań statutowych realizowana była w zakresach:

- integracji polskich uczelni kształcących konserwatorów i restauratorów
- współpracy z innymi uczelniami i placówkami badawczymi
- realizacji innowacyjnych prac badawczych, wdrożeń nowych technologii
- badań i przygotowywania programów konserwatorskich, inwentaryzacji, nowych standardów dokumentacji konserwatorskiej
- realizacji prac konserwatorskich w obiektach wpisanych na listę światowego dziedzictwa oraz krytycznym stanie zachowania
- współpracy i wspomagania finansowego działalności uczelni i wydziałów
- zakupy sprzętu laboratoryjnego i technicznego potrzebnego do realizacji zadań
- współpracy w zakresie tworzenia form i zasad opieki i ochrony dziedzictwa
- współpracy międzynarodowej badawczej oraz realizacji wspólnych prac.

Działalność naukowa Instytutu od 2004 roku skupiała się m.in. na zastosowaniu najnowszej techniki laserowej do konserwacji dzieł sztuki. W tym zakresie realizowano międzynarodowe programy badawcze:

- Międzynarodowy program badawczy COST Akcja G7. Tytuł projektu: "Opracowanie technologii laserowej renowacji dzieł sztuki nowoczesnej".
- Międzynarodowy projekt E! 3483 LASCAN "Zawansowana laserowa renowacja zabytkowych malowideł, papieru, pergaminu i obiektów metalowych". EULASNET LASCAN, nr 120/E-410/SPB/EUREKA/KG/DWM 97/2005-2007 - koordynator Pakietu Roboczego Diagnostyki.
- Udział w realizacji projektu UE Kultura 2000 "Gemeinschaftsprojekt zur Entwicklung und Verbreitung eines Stein-Information-System".
- Udział w realizacji międzynarodowego projektu badawczego "Nowoczesne metody inżynierii materiałowej w diagnostyce dzieł sztuki po renowacji metodą impulsowego promieniowania laserowego - Matlas"
- Uruchomiono nowoczesne programy badawcze w oparciu o najnowsze instrumenty diagnostyczne (m.in. spektrometr rentgenowski z dyspersją energii XRF, spektroskopia wzbudzana laserem LIBS, przenośny spektrometr ramanowski).

Wydział Konserwacji i Restauracji planuje sprostanie wyzwaniom, związanym z przemianami w kraju i w Europie, oraz dalszy swój rozwój. Prowadzona obecnie przebudowa gmachu Wydziału jest wstępem do realizacji tych zadań i ich warunkiem *sine qua non*.

PROGRAM KSZTAŁCENIA NA WYDZIALE KONSERWACJI I RESTAURACJI DZIEŁ SZTUKI

Celem programu kształcenia jest przekazanie studentowi wiedzy teoretycznej, dotyczącej szeroko rozumianych zagadnień konserwatorskich, zarówno teoretycznych, jak i praktycznych oraz nauczenie umiejętności praktycznych – manualnych czynności konserwatorskich, poprzez ćwiczenia praktyczne. Celem programu jest także wypracowanie umiejętności posługiwania się literaturą źródłową oraz formułowania problemów i prezentacji wybranych zagadnień w obszarze konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych i dzieł sztuki, oraz umiejętności opracowania powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej, szczegółowo omawiającej zagadnienia związane z konkretnym obiektem lub zespołem obiektów.

Kształcenie studenta związane jest z realizacją indywidualnego projektu konserwatorskiego, dotyczącego konserwacji-restauracji oryginalnego dzieła sztuki. Treści programowe nauczania dotyczą zarówno zajęć praktycznych, jak i teoretycznych, gdzie podstawą programu jest nauka identyfikacji obiektu zabytkowego oraz metodyka jego konserwacji. Wykłady zawarte w programie studiów stanowią minimum programowe (tożsame z wymaganiami egzaminów semestralnych).

Program kształcenia przygotowuje studenta do pracy w zawodzie konserwatora dzieł sztuki i umożliwia mu specjalizowanie się w dyscyplinach wymagających dalszych studiów. Celem programu jest pogłębienie i rozwinięcie wiedzy oraz umiejętności studenta związanych ze ściśle określoną specjalnością oraz zapoznanie go z dodatkowymi, szczególnymi zagadnieniami. Program nauczania jest elastyczny – umożliwia, w miarę możliwości indywidualny rozwój studenta i tok studiów.

Program pozwala opanować wiedzę o przydatnym i użytkowym charakterze w zakresie zadań ochrony dziedzictwa kulturowego. Podstawą programu jest nauka identyfikacji dzieła sztuki i przyczyn jego zniszczeń, rozpoznanie idei autora i budowy techniczno-technologicznej dzieła; wykłady z teorii i metodyki konserwacji oraz materiałoznawstwa służą zarówno uszczegółowieniu wiedzy, jak i ukazaniu problematyki w szerszym kontekście. Program kładzie nacisk na wielość rozwiązań na polu konserwacji – restauracji i wpaja ducha poszanowania dzieła sztuki. Nauczane jest również opracowywanie specjalistycznej dokumentacji konserwatorskiej obiektów zabytkowych, w której szczegółowo opisany jest zarówno sam obiekt (historia, historia sztuki, technika i technologia), jak i przebieg prac konserwatorskich; ćwiczone jest zarówno przygotowywanie dokumentacji według obowiązującego schematu, jak i realizacja dokumentacji multimedialnej.

Program kształcenia pozwala na poznanie skutecznego postępowania konserwatorskiego, naucza metod służących do ratowania oryginalnej substancji obiektów zabytkowych i dzieł sztuki nowoczesnej. Służą temu ćwiczenia i wykłady, na których przekazywana jest wiedza o technikach i technologii konserwacji oraz metodach badawczych, umożliwiających identyfikację materiałów pierwotnie i wtórnie użytych. W trakcie zajęć omawiane są także problemy artystyczno-estetyczne,

występujące w dziełach obiektach zabytkowych i zagadnienia związane z oryginalnym przekazem i intencją twórcy dzieła. Ćwiczenia uczą stosowania nabytej wiedzy w praktyce, początkowo na obiektach powstałych w ramach ćwiczeń technologicznych (atrapy obiektów zabytkowych), a następnie przy obiektach zabytkowych. Nauka odbywa się w relacji mistrz – uczeń. Studenci samodzielnie realizują projekt konserwatorski, opracowują dokumentację pisemną i fotograficzną wykonanej konserwacji, uczęszczają na seminarium niższe, w którym biorą udział w dyskusji, dokonują prezentacji multimedialnej oraz piszą prace seminaryjne na podstawie zdobytego i opracowanego samodzielnie materiału. Seminarium wyższe – magisterskie prowadzone jest indywidualnie i związane ściśle z tematem pracy magisterskiej.

W programie kształcenia założono konieczność zdobycia przez studenta umiejętności integrowania nabytej wiedzy i jej stosowania w różnych kontekstach (także w warunkach ograniczonego dostępu do potrzebnych informacji), umiejętności działania w sposób samodzielny (zarówno w aspekcie artystycznym, jak i marketingowym), nabycia zrozumienia wzajemnych relacji pomiędzy teoretycznymi i praktycznymi elementami jego studiów oraz konieczność nabycia przez studenta umiejętności samodzielnego inicjowania działań potrzebnych dla jego dalszego rozwoju. Absolwenci powinni być przygotowani także do zespołowej pracy.

Program kształcenia ma na celu przygotowanie absolwentów do wykonywania profesji w określonych warunkach prawnych i ekonomicznych, samodzielnej i zespołowej realizacji projektów konserwatorskich, z zachowaniem etycznych i prawnych zasad, zapisanych we właściwych wytycznych zawodowych i aktach prawnych. Służy stopniowemu i gruntownemu przygotowaniu absolwentów do samodzielnej konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych na podłożach ruchomych, obiektów sztuki nowoczesnej i współczesnej, jak również obiektów zabytkowych i współczesnych na podłożach nieruchomych, oraz kompleksów zabytkowych, zgodnie z obowiązującą etyką, prawem i standardami. Zdobytych umiejętnościom konserwacji praktycznej towarzyszy wiedza, umiejętność posługiwania się warsztatem naukowo-badawczym, umiejętność stosowania adekwatnych do problemu konserwatorskiego technik, technologii oraz materiałów i urządzeń, związanych z wykonywaniem zabiegów, wspomagających stan zachowania obiektów zabytkowych i dzieł sztuki. Zwieńczeniem prac konserwatorskich, wspieranych wiedzą naukowo-techniczną nabytą na zajęciach, winno być estetyczne rozwiązanie wyglądu dzieła – jako ostateczny efekt, dostosowany do charakteru i przeznaczenia obiektu. Rozwiązanie takie powinno wynikać z kompleksu wiedzy i umiejętności, nabytych w trakcie edukacji artystycznej, łączonej z interdyscyplinarną nauką konserwatorską.

MISJA

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki jest samodzielną jednostką organizacyjną Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie – publicznej akademickiej szkoły wyższej, uczelni nowoczesnej, kształcącej przyszłe elity artystyczne kraju.

Zgodnie z misją Akademii, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki kształci i wychowuje studentów w duchu humanizmu i tolerancji, zgodnie z zasadami wolności sztuki i nauki, przygotowuje młodych adeptów konserwacji do samodzielnego, odpowiedzialnego i kreatywnego wykonywania zawodu konserwatora dzieł sztuki i zaangażowania w przemiany współczesnej kultury; skupia i doskonali kadrę pedagogów, tworząc warunki do ich twórczego i naukowego rozwoju; opracowuje i rozwija projekty naukowo-badawcze i pozostaje otwarty na przemiany w sztuce i nauce, uczestniczy w dziele ochrony dziedzictwa kulturowego kraju oraz w dziele kształtowania wartości kultury narodowej i nauki mieszczących się w obszarze tradycji europejskiej.

W swoich działaniach Wydział kieruje się zasadami przyjętymi przez Akademię: wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej, poszanowania praw własności intelektualnej, dbania o efekty i jakość kształcenia, współpracy z otoczeniem przy tworzeniu dydaktyki, działalności kulturotwórczej oraz działań w zakresie transferu wiedzy. Ponadto, działania Wydziału są zawsze zgodne z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych, wyrażonych we właściwych aktach prawnych polskich i europejskich oraz z zapisami europejskiego kodeksu etyki zawodowej konserwatorów dzieł sztuki ECCO i innych światowych podmiotów.

Wydział prowadzi działalność dydaktyczną, artystyczną, projektową, badawczą, usługowo-badawczą, badania nad sztuką i badania wspomagające sztukę i naukę, oraz działalność wystawienniczą i edukacyjną.

Do podstawowych zadań Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki należy: kształcenie studentów w celu ich przygotowania do pracy twórczej i zawodowej, wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za kulturowe dziedzictwo Polski, w duchu poszanowania zasad ochrony tego dziedzictwa, zgodnych z obowiązującym systemem prawnym i z europejską tradycją, kształcenie studentów w celu zdobywania i permanentnego uzupełniania wiedzy, oraz prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, świadczenie usług badawczych, kształcenie i promowanie wydziałowych kadr artystycznych, konserwatorskich i naukowych w kraju i za granicą, upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć konserwatorskich – projektowych, badawczych i realizacji projektów konserwatorskich, upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć kultury narodowej, nauki i techniki; Wydział gromadzi i udostępnia zbiory biblioteczne i archiwalne, udostępnia osiągniętą wiedzę z poszanowaniem obowiązujących praw własności intelektualnej..

Wykonując te zadania Wydział współpracuje z krajowymi i zagranicznymi instytucjami artystycznymi, naukowymi i *stricte* konserwatorskimi, których

działalność jest zbieżna z misją szkolnictwa. Wydział uczestniczy w kreowaniu europejskiej przestrzeni konserwatorskiego i artystycznego szkolnictwa wyższego.

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie jest autonomiczna, ma samodzielność statutową i osobowość prawną, na zasadach określonych w obowiązujących ustawach; Wydział jest samodzielną jednostką Akademii, ze wszystkimi tego skutkami: Akademia Sztuk Pięknych kieruje się wskazaniem Wielkiej Karty Uniwersytetów Europejskich przyjętej w Bolonii 18 września 1988 r., Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie funkcjonuje na podstawie aktualnie obowiązującej Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (ustawa z dn. 27 lipca 2005 r.) oraz Statutu Uczelni. Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki kształci na stacjonarnych i jednolitych studiach magisterskich. Misja Wydziału, oparta przede wszystkim na obowiązującym prawodawstwie ochrony dóbr kultury i zasadach etyki zawodowej konserwatorów dzieł sztuki, powoduje konieczność realizacji programu kształcenia w systemie sześciolletnich stacjonarnych i jednolitych studiów. Jednolite i stacjonarne studia są fenomenem, określającym istotę profesji konserwatora-restauratora dzieł sztuki

Zgodnie z zapisami ustawy o szkolnictwie wyższym, realizacja misji uczelni wyższej odbywa się w trzech głównych kierunkach – działalności artystycznej, działalności naukowej i działalności dydaktycznej; warunkują ją trzy zasady funkcjonowania uczelni: wolność twórczej wypowiedzi, wolność prowadzenia badań i wolność nauczania. Nowelizacja ustawy rozszerza zasady funkcjonowania o: zasadę poszanowania praw własności intelektualnej, dbania o efekty i jakość kształcenia związaną z wymogami wprowadzania dydaktyki opartej na zasadach Krajowych Ram Kwalifikacji, współpracy z otoczeniem, tzn. przede wszystkim działalność kulturotwórcza i współpraca z innymi ośrodkami w regionie. Jak wykazano we wstępie, skrótowo omawiającym historię i aktualną działalność Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, Wydział w pełni realizuje misję Uczelni na obowiązujących zasadach.

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki jest jednostką organizacyjną, corocznie przyjmującą 21. studentów na wszystkie cztery specjalizacje konserwatorskie i corocznie promującą łącznie ok. 21 absolwentów ze wszystkich specjalizacji konserwatorskich. Jest to średnio jedna trzecia specjalistów konserwatorów dzieł sztuki promowanych rokrocznie w kraju. Jest to zatem środowisko zawodowe niewielkie, ale o dużej sile oddziaływania społecznego, polegającej na wykazywaniu konieczności ochrony obiektów zabytkowych, rozpowszechnianiu wiedzy dotyczącej zasad prowadzenia prac konserwatorskich, na kształtowaniu i propagowaniu nowoczesnych zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, obowiązujących w cywilizowanym świecie, bez której to wiedzy realizacja zadań państwa w zakresie ochrony dóbr jest utrudniona.

Z drugiej zaś strony, środowisko konserwatorów w Polsce jest zbyt małe, aby w zadowalający sposób sprostać tym wymaganiom (propagowania konieczności właściwych zasad ochrony dziedzictwa kulturowego), wręcz rozpaczliwie zbyt małe, aby zasady te były w pełni rozumiane, wdrażane i przestrzegane, zgodnie z obowiązującym polskim prawodawstwem ochrony dóbr kultury, jak też ze słusznymi

pojętym dobrem społecznym, czerpiącym swe dzisiejsze wartości z tradycji. Najświeższym dowodem braku zrozumienia spójności tego prawodawstwa, jego powiązania z funkcjonowaniem w kraju właściwych organów państwa i instytucji kultury, oraz systemem kształcenia zawodowego, a zarazem dowodem braku wykształcenia, indolencji i niekompetencji osób przygotowujących nowe akty legislacyjne, dowodem braku zrozumienia i przewidzenia szkodliwych skutków proponowanych projektów dla ochrony dóbr kultury w Polsce, są bieżące propozycje Ministerstwa Sprawiedliwości odnośnie deregulacji zawodów – tych dotyczących „różnych konserwatorów podlegających Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego”.

Zasady konserwacji i ochrony dóbr kultury, promowane przez polskie środowisko konserwatorskie odznaczyły się trwale na światowym forum ochrony dziedzictwa kulturowego. To tu powstał obowiązujący w całym świecie znak graficzny oznaczający obiekt zabytkowy prawem chroniony. To tu powstała „polska szkoła konserwacji”, znane w świecie miano, oznaczające określone działania konserwatorskie. Dzięki konserwatorom, dzięki ich wiedzy i umiejętnościom można było odtworzyć zrównaną z ziemią warszawską Starówkę i Zamek Królewski, symbol polskiej państwowości. Warszawska Starówka wpisana jest na listę Światowego Dziedzictwa Kultury dzięki spójności i determinacji działań specjalistów i społeczeństwa.

Zawód konserwatora dzieł sztuki jest profesją wymagającą znacznych nakładów. Przede wszystkim nakładów w wiedzę i umiejętności. Dlatego wszystkie trzy ośrodki w Polsce kształcące konserwatorów, czynią to na studiach jednolitych i stacjonarnych. Wykonywanie zawodu konserwatora dzieł sztuki wiąże się z wartością i ubezpieczeniem dzieł sztuki i obiektów zabytkowych, a więc ma konkretny wymiar ekonomiczny, który w Polsce jeszcze nie w pełni funkcjonuje, ale do którego Polska musi się dostosować. Działania związane z szeroko pojętym „ruchem” dzieł sztuki i obiektów zabytkowych stanowią drugi, co do wielkości nakładów na cele kulturalne, procentowy udział w budżetach państw rozwiniętych. Całościowo pojęty „obrót” tego typu obiektami, przede wszystkim ich szerokie udostępnianie, i związana z tym specjalistyczna logistyka, obejmuje zagadnienia ubezpieczenia, przygotowania profesjonalnej dokumentacji konserwatorskiej, przechowywania, pakowania, transportu, ekspozycji. Jest to problematyka związana z dostosowaniem dotychczas obowiązujących w Polsce standardów do standardów światowych.

STRATEGIA – WIZJA

Akademia Sztuk Pięknych jest uczelnią elitarną, co przenosi się na jej wydziały. Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki (około 126 studentów) dopuszcza kandydatów na jednolite studia stacjonarne po trój etapowych egzaminach wstępnych, co powoduje, że w trakcie studiów pracuje się z wyselekcjonowaną grupą studentów; kształcimy artystów i konserwatorów, którzy z racji wykonywanych zawodów wchodzą w społeczny obieg elity intelektualnej kraju.

Wizja strategii rozwoju jest koncepcją pożądanego obrazu przyszłości, organizacji pożądanego miejsca w konkretnym otoczeniu, bez szczegółowego określenia środków osiągnięcia zamierzonego celu.

Publiczna szkoła wyższa – Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie – utrzymywana jest z budżetu państwa. Studia artystyczne są stosunkowo drogie, na jednego studenta przypada więcej pracowników dydaktycznych niż w szkołach innego typu, do studiowania uczący się potrzebuje więcej powierzchni, niż student uniwersytecki, specjalistyczny sprzęt konserwatorski, potrzebny dzisiaj do prowadzenia zajęć, jest coraz doskonalszy i droższy. Zakładamy też, że państwo będzie pokrywać zwiększone koszty eksploatacyjne infrastruktury uczelni, związane ze zbudowaniem dwóch nowych budynków.

Wizja Uczelni to dla każdego zarządzającego taką instytucją jest koncepcją stałego jej rozwoju. Poszerzenie oferty o nowe kierunki, zwiększanie naboru, a co za tym idzie zwiększenie ilości kadry i administracji, zakupy nowego sprzętu na miejsce starzejącego się. W sytuacji poważnego spadku populacji, Uczelnia nie jest zagrożona w najbliższych latach brakiem chętnych w najbogatszej ludnościowo i najbogatszej aglomeracji, gdzie zarazem istnieje świadomość kontekstu ochrony dóbr kultury; nie przewiduje się zatem w najbliższym czasie istotnej konkurencji. O ile, proponowana deregulacja zawodów nie doprowadzi do deklasacji środowiska konserwatorów w Polsce i nie podważy w ogóle podstaw i zasadności kształcenia zawodowego konserwatorów dzieł sztuki.

Zagrożenia dla wizji działalności Wydziału są analogiczne, jak dla całej Akademii, i wiążą się z brakiem finansowania uczelni z budżetu na koniecznym, wymaganym poziomie. Stały rozwój Wydziału, rozszerzenie jego działalności poprzez powiększenie i większe zróżnicowanie oferty edukacyjnej wymaga bowiem także stopniowego zwiększania nakładów finansowych na jego działalność – wiąże się ze zwiększeniem ilości kadry pedagogicznej i administracyjnej, stałą wymianą i unowocześnianiem specjalistycznego sprzętu badawczego i konserwatorskiego.

Wizja powinna zawierać otwarcie szkoły na kontakty zewnętrzne, na stworzenie przy pomocy siły środowiskowej liczącego się miejsca jako instytucji kultury, instytucji która działa nie tylko w obszarze dydaktyki, ale także jej funkcjonowanie jest zespołem całego spektrum działań wystawienniczych, wydawniczych, badawczych, marketingowych i popularyzacyjnych. Jak wykazano we wstępie odnoszącym się do historii Wydziału i jej bieżącego funkcjonowania, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki funkcjonuje w wyżej wymienionych obszarach;

nie prowadzi jedynie samodzielnej działalności wydawniczej. We wstępie wymieniono instytucje, z którymi Wydział współpracuje. Jest to zarówno współpraca na polu naukowym, jak i usługowa działalność badawcza i konserwatorska, w dowolnej skali.

Taki właśnie kierunek, stałego rozwoju Wydziału, jest podtrzymywany. Wizja misji Wydziału przewiduje jeszcze większe otwarcie jednostki na zapotrzebowanie społeczne i unowocześnienie oraz poszerzenie oferty edukacyjnej Wydziału poprzez utworzenie nowych modułów edukacyjnych w istniejącym systemie kształcenia oraz organizację różnego rodzaju szkoleń, związanych z rozpoznawaniem i utrzymaniem dzieł sztuki, dla różnych grup społecznych, odpowiadających na właściwe zapotrzebowania społeczne

STRATEGIA – CELE

Dążąc do utrzymania wysokiego poziomu prowadzonych prac dydaktycznych, artystycznych i naukowych, a także mając na uwadze rozwój i realizację misji uczelni, co wynika z ducha ustawy, strategia Uczelni obejmuje następujące obszary:

- nauczanie: wdrażanie podstaw programu kształcenia przez całe życie LLP (Long Life Programme) i dostosowania prowadzonej dydaktyki do potrzeb procesu bolońskiego, przy założeniu specyfiki i wyjątkowości kształcenia w zawodzie konserwatora dzieł sztuki (studia jednolite i stacjonarne), położenie nacisku w kształceniu na umiejętności praktyczne wymagane na rynku pracy, zgodnie z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji i określenie mierzalnych efektów kształcenia, stale kontrolowaną dbałość o jakość kształcenia, a to poprzez zapewnienie odpowiedniej kadry i ciągłe dostosowywanie programów kształcenia do potrzeb otoczenia zewnętrznego i oczekiwań kandydatów, wreszcie poprawa warunków studiów – stała modernizacja bazy lokalowej i wyposażenia na potrzeby dydaktyki.

- naukę: promowanie zaangażowania pracowników uczelni w działalność artystyczną, naukową i badawczą, tworzenie warunków do rozwoju artystycznego i naukowego kadry Uczelni – zwiększanie puli środków przeznaczonych na prowadzenie działalności artystycznej, naukowej i rozwój młodej kadry, promocja ich dokonań, poprawa warunków prowadzenia ich pracy naukowej i twórczej – modernizacja bazy lokalowej i wyposażenia na potrzeby działalności kadry w zakresach możliwych do realizacji.

- oddziaływanie zewnętrzne ASP: współpraca z lokalnym otoczeniem społeczno-gospodarczym w związku z działalnością Uczelni, a więc działalność wystawiennicza, projektowa, usługi konserwatorskie, pomoc organizacjom pozarządowym, dydaktyka, działalność naukowa, twórcza, promocja dokonań Uczelni, promocja kadry w kraju i za granicą, promocja działalności wystawienniczej i wydawniczej, aktywna współpraca z krajową i międzynarodową społecznością akademicką, szkołami artystycznymi i pozostałymi szkołami wyższymi.

Strategia rozwoju Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki przewiduje większe dostosowanie funkcjonowania jednostki w wyszczególnionych powyżej obszarach. Strategia rozwoju Wydziału zakłada restrukturyzację i unowocześnienie aktualnego programu kształcenia w celu zwiększenia jego potencjału tematycznego: zarówno w zakresie istniejących specjalizacji, jak i utworzenia nowych specjalizacji, modułów edukacyjnych, studiów podyplomowych, studiów doktoranckich, kursów dla ludności. Strategia zakłada

powiązanie przeszłości i terażniejszości ochrony zabytków z przyszłością – w celu zapewnienia innowacyjności edukacji, kształcenia profesjonalistów oraz kształcenia innych grup społecznych w opiece nad dziedzictwem kulturowym.

Zgodnie z wyzwaniem odnowionej strategii lizbońskiej, w ramach restrukturyzacji oraz unowocześnienia aktualnego programu studiów przewiduje się:

- zmianę oferty edukacyjnej Wydziału wpływająca na zmianę profilu jej absolwenta, który zostaje wyposażony w wiedzę i narzędzia, przygotowujące go do pracy w

licznych, możliwych kontekstach (kulturowych, praktyki zawodowej i pracy naukowej, w prywatnym i publicznym sektorze, na zasadach kontraktowych lub konwencjonalnego zatrudnienia) i umożliwiające mu podjęcie przyszłej pracy w wielo-dyscyplinarnych zespołach. Zwiększenie adaptacyjnego potencjału przyszłego absolwenta w bezpośredni sposób wpływa na jego możliwości zatrudnienia

- prowadzenia innych form kształcenia dla różnych grup społecznych zainteresowanych szeroko rozumianym dziedzictwem kulturowym i jego ochroną.

Uzasadnieniem dla restrukturyzacji WKiRDS jest konieczność podążania za postępem, rozwojem wiedzy i ewolucji dyscypliny konserwacji-restauracji, zgodnie z tendencjami ogólnoświatowymi, oraz aktualna sytuacja dla rynku pracy. Potrzeby rynku pracy, wymagają jego usprawnienia w sferze kultury, czemu mają służyć unowocześnione wyspecjalizowane studia konserwacji i restauracji dzieł sztuki oraz ogólne szkolenia dla różnych grup społecznych.

Polska szkoła konserwacji ma od lat świetną renomę na świecie i to jest jej siłą na rynku pracy. Musimy jednak rozwijać się na bieżąco, restrukturyzować programy kształcenia, dostosowując je do bieżących potrzeb. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i koniecznością dostosowywania się do zachodzących zmian społecznych, cywilizacyjnych, pojawianiem się nowych specjalizacji zawodowych i instytucji – rozpoznanie tych problemów i przygotowanie na nie odpowiedzi ma kluczowe znaczenie dla ludzi i dla zachowania dóbr kultury.

Celem strategii jest dostosowanie kształcenia w sposób pozwalający zrównoważyć wiedzę na temat ochrony dóbr kultury i dzieł sztuki z potrzebami państwa i zrozumieniem społecznym. Zakładana w strategii restrukturyzacja to nowe oraz modyfikowane kierunki studiów, studia podyplomowe, kursy, staże, dostosowanie oferty do potrzeb niepełnosprawnych. Nowy program oparty jest na komunikacji ze społeczeństwem. W zamiarze nowych modułów edukacyjnych jest zachowanie symetrii odniesień: dotyczą one przeszłości (konserwacja zabytków archeologicznych i etnograficznych), przeszłości i teraźniejszości (konserwacja fotografii) i przyszłości (konserwacja spuścizny sztuki nowoczesnej i współczesnej), być może w dalszej perspektywie także dziedzictwo niematerialne.

Takie postulaty formułowane są w najnowszej literaturze, apelach konferencji organizacji ICOM, ICOMOS, UNESCO oraz ONZ, np. postulowany postęp teorii i praktyki konserwatorskiej towarzyszący ochronie dziedzictwa (apel Międzynarodowego Związku Muzeów *International Council of Museum, Conservation Committee, Theory Group* wyrażonego w grudniu 2008 roku, jako wynik Triennial Congress of ICOM). Wynikają one także z bezpośredniej inspiracji w następstwie międzynarodowych badań, w których uczestniczą pracownicy Wydziału: Światowego Kongresu „Modern Art.: Who Cares?”, a także z wyników współpracy z Uniwersytetem Warszawskim w zakresie ochrony zabytków archeologicznych. Przygotowujemy się do zmian na niektórych kierunkach uczestnicząc w międzynarodowych projektach, m.in. wyrazem zaufania jest powierzenie w 2010 roku w Amsterdamie koordynacji prac w grupie krajów Europy Centralnej i Wschodniej.

Proponowana restrukturyzacja organizacyjna i programowa zawiera innowacyjne zmiany w ofercie edukacyjnej, wychodząc naprzeciw rynkowi pracy. Jest ona odbiciem światowej transformacji, która dokonuje się na naszych oczach i jest charakterystyczna u progu XXI wieku.

Strategia rozwoju Wydziału zakłada stały rozwój kadry i studentów; podnoszenie kwalifikacji kadry nauczającej i dostosowanie tych kwalifikacji do zmian w dziedzinie kształcenia konserwatorów, które mają miejsce w Unii Europejskiej i odpowiadają współczesnemu zapotrzebowaniu rynków pracy; zapewni to wzrost konkurencyjności kadry uczelni i jej wychowanków, jako specjalistów w szeroko rozumianej dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Strategia przewiduje utworzenie kreatywnych zespołów, pracowni badawczych i przygotowanie merytoryczne kadry (doskonalenie kwalifikacji) oraz opracowanie rozszerzonego programu edukacyjnego, opracowanie materiałów dydaktycznych, organizację nowych modułów edukacyjnych i kursów. Zmiany programowe, zakładające wprowadzenie nowych przedmiotów, związane są ze studentami, słuchaczami (klientami), ich potrzebami, kosztami utworzenia produktu edukacyjnego, dostarczenia informacji, warunkami dostępu do edukacji.

Obecnie Wydział kształci studentów w jednolitym 6 letnim bloku zakończonym pracą magisterską, w ramach czterech specjalności:

- Konserwacja i Restauracja Malarstwa i Rzeźby Polichromowanej,
- Konserwacja i Restauracja Książki, Grafiki i Skóry Zabytkowej,
- Konserwacja i Restauracja Rzeźby Kamiennej i Elementów Architektury,
- Konserwacja i Restauracja Tkanin Zabytkowych.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje utworzenie nowych modułów edukacyjnych:

- konserwacja fotografii dla konserwatorów różnych specjalizacji,
- konserwacja-restauracja sztuki nowoczesnej i współczesnej,
- konserwacja zabytków archeologicznych i etnograficznych.

Celem zmian programowych i strukturalnych jest także umożliwienie studentom na indywidualne budowanie swojego programu kształcenia nie tylko na etapie przygotowywania projektu magisterskiego, ale już od 3, 4. roku studiów. Studentowi w budowaniu programu kształcenia służyć będzie osoba mentora, który będzie doradzał i nadzorował indywidualne programy kształcenia. W związku z tym Wydział planuje utworzenie nowych pracowni pozwalających dostosować program do nowych wyzwań i wymagań stale rozwijającej się nauki i sztuki konserwacji.

- Pracownia Konserwacji i Restauracji Fotografii
- Pracownia Ochrony Dziedzictwa Sztuki Nowoczesnej i Współczesnej
- Pracownia Konserwacji Zabytków Archeologicznych
- Pracownia Konserwacji i Restauracji Sztuki Dekoracyjnej na Papierze
- Pracownia Konserwacji i Restauracji Rzemiosła Artystycznego

- Pracownia Technologii i Kopii Malarstwa Ikonowego
- Pracownia Technologii i Technik Tkackich i Hafciarskich
- Zakład Historii i Teorii Konserwacji i Restauracji Zabytków
- Zakład Dokumentacji Konserwatorskiej i Projektowania

Reorganizacji poddany zostanie Zakład Badań Specjalistycznych i zostanie utworzone Laboratorium Mikrobiologiczne.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje opracowanie i wdrożenie programów kursów dla konserwatorów danych specjalności szkolących w zakresie nowych metod badawczych i konserwatorskich, w tym konserwacji prewencyjnej - opieki konserwatorsko-kuratorskiej nad dziedzictwem sztuki nowoczesnej i współczesnej; praca w koordynacji z MIK, Laboratorium „S.O.S.”, oraz promocję zagadnień ochrony dóbr kultury w terenie. Przewidywana grupa docelowa: konserwatorzy-restauratorzy, kuratorzy, właściciele prywatnych galerii i muzeów, koneserzy sztuki, kolekcjonerzy, animatorzy życia kulturalnego, miłośnicy sztuki i aktywnego udziału w kulturze.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje ponadto opracowanie i wdrożenie programów kursów dla ludności spoza środowiska: kształcenie ogólne dla różnych grup społecznych, w historyków sztuki, decydentów, urzędników, dziennikarzy, znawców i miłośników sztuki, humanistów. Planuje się przyszłe kontakty kadry dydaktycznej i absolwentów z potencjalnymi przyszłymi pracodawcami. Planowane tematy : zasady ochrony dziedzictwa kultury, kulturotwórcze aspekty opieki nad dziedzictwem kultury, analiza wartościująca w opiece nad zabytkami, badania i strategia podejmowania decyzji konserwatorskich.

Planowana jest także organizacja kursów dla ludności spoza środowiska, mających na celu podniesienie jakości życia przez przyjemność obcowania ze sztuką, stanowiące formowanie intelektualne bardziej, niż naukę zawodu, dające właściwe rozumienie i użytkowanie form dziedzictwa. Planowane tematy: techniki malarskie dawnych mistrzów, techniki malarskie XIX/XX wieku, ABC opieki nad kolekcją obiektów zabytkowych i sztuki nowoczesnej.

Strategia to proces przygotowania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu, z założeniem wpływu na ten proces istniejących warunków. Zakłada się realizację strategii w ciągu 30 lat.

W sytuacji ASP podstawowymi elementami, które wpłyną na przewidywany i być może pozytywny rozwój wydarzeń to:

- uzyskanie prawa własności do wszystkich użytkowanych nieruchomości,
- zakończenie rozpoczętych inwestycji, obecnie trwa przebudowa i modernizacja gmachu Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki.

Po zakończeniu prac budowlanych w 2013 r. powstaną nowe warunki lokalowe, które umożliwią wprowadzenie w życie zakładanych zmian programowych i reorganizację pracowni. Reforma programowa podstawowych jednostek dydaktycznych, która umożliwi im rozwój i dostosuje je do zmieniających się wymagań rynkowych

- doprowadzenie podstawowych jednostek do pełnej przewodowości.

W chwili obecnej Wydział prowadzi działania zmierzające do wznowienia utraconej pełnej przewodowości – odzyskania uprawnień nadawania tytułu naukowego doktora habilitowanego.

- doprowadzenie do zakończenia prac nad studiami trzeciego stopnia na wszystkich wykładanych kierunkach

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje realizację programów ustawicznego kształcenia i utworzenie studiów doktoranckich dla konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki. W chwili obecnej stopnie doktorskie nadawane są w wyniku prowadzonych indywidualnych programów badawczych promowanych przez samodzielnych pracowników Wydziału

- podnoszenie jakości kadry poprzez możliwość wymiany międzynarodowej i pomiędzy uczelniami, między innymi poprzez otwieranie pracowni gościnnych

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje opracowanie i wdrożenie programu dla studiów podyplomowych magisterskich poszerzających wiedzę, umiejętności i uprawnienia konserwatorów, jak również opracowanie i wdrożenie programów studiów podyplomowych (rocznych) dla absolwentów pokrewnych studiów, jak archeologia, historia sztuki, etnografia, in.

- założenie, że wpływy z budżetu państwa nie będą malały, lub nie będą utrzymywały się na stałym poziomie, poniżej stopy inflacji, lecz będą adekwatne do sprecyzowanych potrzeb

- intensyfikacja wystąpień o środki celowe na wszystkich możliwych kierunkach

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje mobilizację kadry, szczególnie młodych pracowników do ciągłego rozwoju i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Mają temu służyć między innymi projekty badawcze prowadzone przez kadrę.

- stałe otwieranie Uczelni na kontakty zewnętrzne: szeroko rozumiane środowisko artystyczne, szkoły skupione w KRUA, władze lokalne wszystkich szczebli, instytucje pozarządowe, środowiska zarządzające sektorem gospodarki.

Wydział stale współpracuje z licznymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi i placówkami kulturalnymi, co wykazano we wstępie. Strategia rozwoju Wydziału przewiduje utrzymanie i dalszy rozwój różnych obszarów współpracy.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje efektywne zarządzanie systemem edukacji, a także doskonalenie programów nauczania i uzupełnianie ich o elementy innowacyjne, oraz zwiększenie otwartości i mobilności środowisk akademickich. Wydział współpracuje z kilkunastoma uczelniami w Ramach programu Sokrates-Erasmus, innych programów, w tym naukowych, które związane są z planowanymi ścieżkami innowacyjnymi.

- uzupełnianie sprzętu potrzebnego do intensyfikacji i unowocześnienia procesu dydaktycznego

- uzupełnianie i unowocześnianie specjalistycznych urządzeń badawczych i konserwatorskich jest możliwe na drodze dotacji lub ze środków uzyskanych z prowadzenia grantów

- stała promocja dokonań „szkoły”, stała analiza kosztów, stała kontrola przepływu informacji wewnątrz i na zewnątrz szkoły

W tym punkcie zawarto przynajmniej trzy różne zagadnienia; proponuje się wyszczególnienie zagadnień, jak poniżej:

- stała promocja dokonań „szkoły”, z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków, w tym mediów i przekazu cyfrowego.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje przygotowanie (merytoryczne) materiałów dydaktycznych do e-learningu, co zapewni przekazywanie wiedzy poprzez strony internetowe w sposób dwupoziomowy: dla specjalistów (język polski) i dla laików (dwujęzyczny: język polski, język angielski). Promocja przedsięwzięcia poprzez strony internetowe zwiększy zainteresowanie problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego

- konserwacją prewencyjną w zakresie ochrony dóbr kultury (dla kuratorów, kustoszy, archeologów i innych osób zajmujących się)

- stała analiza kosztów, służąca dokładnemu określeniu potrzeb bieżących i przyszłych w określonych ramach czasowych

- stała kontrola przepływu informacji wewnątrz i na zewnątrz szkoły, służąca wymianie tejże informacji oraz promocji marki Uczelni i Wydziału.

- śledzenie ścieżek karier absolwentów Uczelni i korygowanie dzięki tak nabytej wiedzy programu i ilości miejsc na specjalnościach.

Strategia rozwoju Wydziału przewiduje opracowanie sposobu śledzenia ścieżek karier absolwentów, i odpowiednią reakcją w obszarze zmian programu edukacji.